

Олександра Касьянова, канд. філол. наук, асист.

ORCID ID: 0000-0002-4351-412X

e-mail: kasianova.oleksandra@knu.ua

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ВИВЧЕННЯ НАГОЛОСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОКОМУНІКАНТАМИ (на прикладі оповідання "Навіщо" Людмили-Старицької-Черняхівської)

Узагальнено закономірності наголошування слів за частинами мови. Зібрано напрацювання науковців щодо опанування української системи наголошування. Зосереджено увагу на наголосі для інокомунікантів, навчати яких варто на текстах українських авторів, зокрема можна впроваджувати в процес навчання іноземців оповідання "Навіщо" Людмили Старицької-Черняхівської, яке покаже щодо різних тенденцій в акцентуації повнозначних частин мови в поєднанні з неповнозначними, зокрема в багатьох випадках наголос залежить від прийменника, що передує повнозначному слову (найчастіше іменнику чи займеннику).

Ключові слова: наголос, наголошування, інокомунікант, варіант, українська мова, акцентологія.

Вступ

Опанувати систему наголошування української літературної мови складно не тільки її носіям, які зазнають впливу територіальних і соціальних діалектів, інших споріднених слов'янських мов, а й іноземцям, що зумовлено фонетичною природою українського словесного наголосу – динамічністю, вільністю (різномісністю) щодо закріпленості за певним складом (наголошеним може бути будь-який склад у слові), рухомістю при зміні граматичної форми слова (смыслоразривная, форморозривная функції). Труднощів в опануванні українського наголошування додає й можливість слів уживатися з паралельним, або варіативним (подвійним) наголосом, що не виконує смыслоразривной та форморозривной

функцій, але при цьому вибір варіанта залежить від загальної ритміки речення та особистих уподобань мовця (чи його індивідуального досвіду) [8, с. 249–251]. Попри складнощі інокомуніканти повинні вміти користуватися всіма виразовими засобами української мови, зокрема й наголосом як одним з елементів ясності й дохідливості усного вислову, а інколи й письмового (стилістична, смислорозрізнявальна та форморозрізнявальна функції). Крім цього, культура мовлення передбачає не лише правильність слововжитку, а й вміння роз'єднувати мовний потік на окремі слова й розмежовувати різні словоформи одного або окремих слів, що забезпечується делімітативною та дистинктивною функціями наголосу [8, с. 250]. Незважаючи на різномісність і рухомість наголосу, в українській мові існують певні закономірності наголошування (**об'єкт розгляду**), на яких зосередимо увагу в цій статті, що допоможе в навчанні іноземців (наголос для інокомунікантив – **предмет вивчення**), зокрема в проведенні практичних занять для них.

Акцентуаційні особливості української мови були предметом дослідження А. Білоштан, Т. Бровченко, З. Веселовської, В. Винницького, М. Жовтобрюха, Т. Молодід, О. Пономарева, М. Погрібного, Н. Тоцької, О. Синявського та інших мовознавців. Загальні рекомендації щодо наголосу знаходимо в розробках української мови як іноземної (Я. Зуєнко, Л. Корбут, А. Репетун, Н. Тоцька), у посібниках і підручниках для інокомунікантив (М. Буряк, М. Джура, Д. Мазурик, О. Палінська, О. Туркевич, М. Шевченко, Ю. Шевчук та інші).

Актуальність статті полягає в аналізі системи наголошування української мови з орієнтацією на іноземну аудиторію, для якої необхідно пояснити складність українського наголосу, вироблені й закріплені загальнонародні норми наголошування, діалектні варіанти, що є часом порушеннями норми, спричинених інтерференційним впливом та недостатньою обізнаністю мовців. Іноземцям важливо опанувати систему українського наголошування за встановленими правилами – закономірностями, що полегшать вивчення.

Методи й матеріал дослідження

Щоб продемонструвати правила українського наголошування та труднощі визначення наголосу залежно від значення слів для іноземної аудиторії, візьмемо оповідання "Навіщо" Людмили Старицької-Черняхівської, чия творчість демонструє високий рівень культури письмового мовлення та заслуговує на розгляд у програмі навчання української філології для іноземців, демонструючи красу та силу українського слова, філософію серця та свободи нашого народу. Для розгляду особливостей українського наголошування в навчанні іншомовних комунікантів використаємо загальнонаукові **методи** – спостереження, порівняння, аналіз.

Основний виклад матеріалу та дискусійні питання

В основі системи українського наголошування лежать середньонадніпрянські говори південно-східного наріччя, що увійшли в українську літературну норму [3, с. 16]. На початковому етапі вивчення українського наголосу важливо окреслити для інокомунікантів загальні закономірності системи наголошування та пояснити, що є літературний стандарт, до якого прагнемо й правил якого намагаємося дотримуватися, а є діалектні особливості, що часом відмінні від літературної норми й стають ідентифікаторами приналежності мовця до певної соціальної чи діалектної груп. Крім того, інокомунікант має усвідомлювати, що нормалізація українського літературного наголосу триває, що пов'язано з побутуванням паралельних варіантів наголошування слів і наявністю в повсякденній мовній практиці вироблених і закріплених загальнонародних варіантів – дублетів, що зневизначають наголосову систему, бо не виявляють тенденції до розрізнення значення слова, а лише "обтяжують" [3, с. 16].

Для демонстрації цього можна використати фрагменти з оповідання "Навіщо" Людмили Старицької-Черняхівської, зокрема:

*"Творець величню руку і мовив го́лосом, і від го́лосу то́го затремтіли скле́піння не́ба і блиску́чі коме́ти понесли́ безме́ртні слова́ Йо́го у блакі́тні безкра́ї **прóсто́ри**" [7, с. 601–602].*

У наведеному фрагменті оповідання слово **прóсто́ри** можна наголосити на першій і на другий склад. Наголос на другому складі вважається літературним варіантом, поданий в орфоепічному

словнику за редакцією А. Погрібного [3, с. 475], видання якого є найповнішим на сьогодні щодо норм наголошування. А наголос на першому складі – вироблений й усталений загальнонародний варіант, що демонструє, з одного боку, тенденцію до закріпленості наголосу за початковою формою слова – **прóстір**, а, з іншого, дію стилістичної функції наголосу, що зумовлено ритмомелодикою тексту Людмили Старицької-Черняхівської. Пояснюючи такі мовні явища в іноземній аудиторії, можна показати й інші форми й навіть похідні словоформи, що проілюструють прагнення української літературної мови до закріплення за словом одного наголосу й водночас закономірності переходу наголосу з одного складу на інший, що зумовлено зміною граматичного значення. Наприклад, **прóстір** – **прóстору й простóру** (іменник у родовому відмінку однини; обидві форми зафіксовані у словнику), але **простóрий** – **простóрі** (прикметник в однині та множині), **простóро і просторо** (прислівник, який у словнику має два наголоси, зумовлені переходом наголосу в похідного слова та його форм – іменника), **прóсторінь** [3, с. 475].

Для формування в іноземців уявлення про систему українського наголошування важливо також брати для аналізу слова та форми, від наголосу яких змінюється лексичне значення. Наприклад, з оповідання "Навіщо" Людмили Старицької-Черняхівської:

"Мов хвілі одбою, падала мужність людéй, але знову зринало пéред нiми таємне Бóже слово: «Нiкóли вам не дiзнáтись "НАВiЩО й КУДiЙ", i знову з захватом здiймáли гóлову люде i рвáлись вперед, абi розгадáти тáйну, абi дiзнáтись "НАВiЩО й КУДiЙ"» [7, с. 601–602]. "I блискúчi комéти й планiди линуть та пливуть i дóси в безкрайi простóрi i несуть безсмéртнi Госпóднi слова: «Ви не дiзнáетесь нiкóли, нiкóли – НАВiЩО й КУДiЙ!»" [7, с. 601–602].

Виділений прислівник **нікóли**, наголошуємо за контекстом в обох фрагментах на другому складі, бо мається на увазі – "в жодний час". Але зважаємо й на інше наголошування – **ні́коли**, що означає "нема коли". Обидва варіанти наголошування є нормативними, зафіксованими у словнику [3, с. 372], й демонструють наголошування слова залежно від лексичного

значення. Роз'яснення таких явищ для іноземців, які опановують українську мову, є обов'язковим, бо від наголосу залежить точність, недвозначність висловлюваної думки, а отже – досягнення комунікативної мети.

Система української акцентуації хоч і складна, але існують певні закономірності, із якими мають бути ознайомлені інокомуніканти для полегшення вивчення. Розгляньмо основні тенденції наголошування за частинами мови й окреслимо труднощі опанування для студентів-іноземців.

1. **Наголос в іменниках** зв'язаний зі словозміною, суфіксами та прийменниками [6, с. 160].

В іменниках жіночого роду з суфіксом -к наголос у формі множини переходить на закінчення: *жінка – жінкі* [4, с. 143]. Усі можливі варіанти бажано розглядати в контексті, враховуючи зміну лексичного й граматичного значення. Ось скажімо:

"– Слухай, – сказав він до *жінки*, – я так жити не можу... я мушу дізнатись... Хочеш зо мною іти: дай руку і йди!" [7, с. 601–602].

У поданому фрагменті іменник *жінки* має наголос на першому складі, бо прийменник *до* вказує на звернення до однієї жінки – іменник стоїть у формі родового відмінка однини. Такий приклад ілюструє зв'язність іменника зі службовою частиною мови, зокрема з прийменником, який є неповнозначним односкладовим словом і не має власного наголосу, але приєднуючись до повнозначного – іменника, утворює з ним одне фонетичне слово.

Тенденцію до переходу наголосу у формі множини мають також безсуфіксні іменники чоловічого роду: *бог – боги – богів* (іменник у родовому відмінку множини з наголосом на другому складі); *вік – віки – віків*:

"І нові розкішні будівлі покрили геть землю, і люде забули *богів* і подались в нові храми, і ревно благали вони у науки..." [7, с. 601–602]. "З того часу минуло багато *віків*, протє нерозгадана, невідома тайна, як і перше, вабить стурбоване серце людей" [7, с. 601–602].

Іменники поєднуючись із числівниками мають наголос на першому складі: *два бо́ги, дві жі́нки*. О. Синявський зауважував щодо цього: "Відмінюючись, іменники часто змінюють і наголос, але при цім дуже часто не можна вказати правил чергування наголосів... Тільки в деяких випадках можна вказати на деяку послідовність у цілих рядах іменників на голосових явищ при їх відмінюванні" [6, с. 160].

Часто, але не послідовно, в іменниках наголошуються суфікси -ин, -ив, -ев, -ар (-яр), -ник, -ан (-ян), -ач, -ство, -ізм (-їзм), -ун та ін.: *до́ліна, дру́жїна, поці́лунок, пита́ння* (слова, взяті з оповідання "Навіщо" Людмили Старицької-Черняхівської).

Також деякі іменники мають наголошеним префікс: *ві́падок, прї́стрій, припові́дка, по́друга* та подібні.

1. Наголос у прикметниках більш-менш сталий, що пов'язано, вочевидь, з творенням – від іменника. У двоскладових прикметників наголос падає на закінчення [4, с. 144], а коли є суфікс, то на нього. Послідовно бувають наголошеними такі суфікси – -езн, -есеньк, -ов, -енн, -ив та ін.:

"...це́й мир **чудо́вий**, скажі́ мені́, на́що існу́ємо ми і куди́ ми йдемо́?... " [7, с. 601–602]. "І се́ред першо́го поці́лунок зди́мається в ду́ші чоло́віка та́ємне і жу́рливе пита́ння «**НАВІ́ЩО й КУДИ́?**»" [7, с. 601–602]. "Га́снуть **оста́нні і́скри життя́**" [7, с. 601–602].

Вивчаючи наголос у прикметниках, необхідно продемонструвати іноземцям розрізнення за наголосом дієприкметника та прикметника: *пе́чений* (дієприкметник) і *пече́ний* (прикметник) [3, с. 417], *ко́пчений* (дієприкметник) і *копче́ний* (прикметник) [3, с. 287].

1. Наголос у числівниках. У числівниках від 11 до 19 наголос падає на передостанній склад: *оди́на́дцять, двана́дцять, чоти́рна́дцять* тощо. У числівниках із -десять наголошуємо -я: *ші́стдеся́т, ві́сімдеся́т*. Однак зважаємо, що в багатоскладових словах поруч з основним може бути й побічний наголос [6, с. 251], що характеризується меншою силою.

4. Наголос у займенниках досить рухливий, що пов'язано з смислорозрізнювальною функцією. Т. Молодід, досліджуючи

наголос займенників та слів займенникового походження, зауважувала, що основною причиною помилкового наголошування є "сплутання займенників із займенниковими словами, які мають інший наголос. Наголос займенникових форм в одних випадках залежить від прийменників, в інших – від процесу субстантивзації, а ще в інших – від реального значення відмінкових форм. Діють ці чинники в різних групах займенників по-різному" [5]. За М. Погрібним, в літературній мові закріпилися форми займенників із південно-східним наголосом [3, с. 17].

Наголос особових, особово-вказівних, зворотного, питально-відносних займенників **хто, що** і неозначених **хтось, щось** у родовому та знахідному відмінках залежить від наявності чи відсутності прийменника [2], а також від ритмомелодики тексту. За Т. Молодід, якщо займенник у родовому відмінку вживається без прийменника, то наголос на другому складі: **менé, тебе́, його́, її́, себе́, кого́, когось, чого́, чогось**. Якщо при займеннику, який стоїть у родовому чи знахідному відмінках, є прийменник, то наголошується перший склад: **до мене́, від тебе́, для нього́ (його́), біля себе́, без ко́го, серед чо́гось, на мене́, про тебе́, за нього́ (його́), під себе́** [5]. Пояснюючи це в іноземній аудиторії, можна дати фрагмент з оповідання Людмили Старицької-Черняхівської:

"І жінка полохліво припала до нього..." [7, с. 601–602].

На місце наголосу займенників в окремих випадках впливає прислівник, що передує займеннику, наприклад, **пізніше тебе́, раніш тебе́** [5].

За Т. Молодід, наголос у займенників також змінюється, якщо прийменник відноситься не до нього, а до іншої частини мови, з якою цей займенник узгоджується. Наприклад: **до його́ хати, до того́ двору** [5]. У М. Погрібного знаходимо різне наголошування форм вказівних займенників: **на то́му** (на тім), стояли **на то́му, на то́му шляху** [3, с. 564]; **на цьо́му (цім), на цьо́му заводі** [3, с. 602].

У формах питально-відносних займенників усталився наголос на першому складі не залежно від прийменника: **на ко́му, на чо́му**. Вказівні займенники **той, цей (сей)** та

означальний *весь* в усіх родових формах у непрямих відмінках, крім орудного множини, мають наголос на другому складі – *тогó, цьогó, всьогó, томú, цьомú, всьомú, тієї, цієї, всієї, тією, цією, всією*. Якщо наголос падає на перший склад у зазначених формах, то це є свідченням субстантивації займенника. Найчастіше помиляються з наголошуванням слова *томú* у фразеологічних зворотах на позначення часу: *п'ять років томú, тиждень томú, кілька хвилин томú* [5].

Вивчаючи наголос займенників, розглядаймо й займенник прикметникового типу *котрій*, який за аналогією до двоскладових прикметників має наголос на другому складі.

Свої особливості наголошування мають і заперечні займенники *ніхтó, ніщó*: у непрямих відмінках кожному маємо по дві різні форми, які різняться значенням. Коли говоримо про відсутність будь-кого чи будь-чого, то наголошуємо частку: *нікого, нічого, нікому, нічому*. Власне займенникова частина буде наголошеною *нікого, нікому, нічо́го, нічо́му*, коли говоримо про небажання чи неможливість скористатися будь-ким чи будь-чим [5].

5. Наголос у дієсловах та його формах пов'язаний із префіксами, суфіксами та закінченнями. Послідовно наголошуємо перший склад закінчень -емо, -имо, -ете, -ите:

"скажі мені, нащо існуємо ми і куді ми йдемо?"

[7, с. 601–602].

Слід бути уважним із наголосом форм доконаного та недоконаного виду дієслова, адже залежно від наголосу диференціюємо форми:

"Ви не дізна́тесь ніко́ли, ніко́ли – НАВІ́ЩО й КУДІ́!"

[7, с. 601–602].

Дізна́ється (доконаний вид) і *дізнає́ться* (недоконаний) – форми, значення яких визначаємо за реченням. Дієслів такого типу в українській мові багато, тому в іншомовній аудиторії варто розглядати якнайбільше контекстів для ідентифікації форм доконаного й недоконаного виду. У видових формах дієслова спостерігаємо тенденцію переходу наголосу при додаванні префікса: *стоя́ти – посто́яти*.

За О. Синявським, "з дієслівних наростків у наголос уносять послідовність -ону, -ота й -оті, бо всі дієслова з такими наростками щодо наголосу цілком однакові: **стуконѹти – стуконѹ, стуконѹеш, стуконѹемо...**" [6, с. 162].

Також певні закономірності в наголошуванні спостерігаємо у формах минулого час – наголос у більшості випадків падає на передостанній склад:

"Зѹмлю **вкрїли** розкїшні будївлї, храми і мїста. І з жахом **питались** одїн в одного лїде: «НАВїЩО? КУДїЙ?»». В храмах величнїх сѹред таємнїх престолїв вони з жахом **благали** в мовчазнїх богїв: «Скажїть нам, безсмѹртнї, скажїть нам, **всезнали**: НАВїЩО й КУДїЙ?» А богї **мовчали**. І новї розкїшнї будївлї **покрїли** геть зѹмлю, і лїде **забули** богїв і подалїсь в новї храми, і рѹвно **благали** вони у науки: «Скажї нам, **могѹча, всесїльна. НАВїЩО й КУДїЙ?»**" [7, с. 601–602].

Часто наголос в наказовїй формї однини другої особи спївпадає з наголосом в їнфїнїтивї та особових формах: **забудѹ** – **забути, забудеш, забуде**.

5. **Наголос у прислївниках**, як і в їнших частинах мови, рїзномїсний, а часто буває й подвїйним та потрїйним [6, 162], що зумовлено способом творення. Певнї тенденцїї в наголошуванні помїчаємо у прислївниках, утворених від їменнїкїв: наголос зберїгається на префїксї – **ббмаль, нївхрест**. У складнїх прислївниках здебїльшого наголошується їнтерфїкс або ж дієслївна частина: **босонїж, мїмохїдѹ**. Якщо прислївник утворений від прикметника, то наголос зберїгатиметься від похїдної форми: **крїваво – крївавий**. А от у частинї двоскладнїх вїдприкметникових прислївнїкїв наголос має тенденцїю переходу на першїй склад: **гїрко – гїркий**. Така ж послїдовнїсть подекуди зберїгається й у трискладових прикметниках – **гїловно – гїловнїй** [6, с. 163].

Висновки. Отже, вивчаючи систему наголошування української мови, їнокомунїканти мають ознайомитися з тенденцїями в наголошуванні та закономірностями, якї попри наявнїсть діалектнїх варїантїв та форм-дублетїв, все ж помїтнї й полегшують запам'ятовування. Труднощїв у навчаннї студентїв-

іноземців додає й залежність самостійних частин мови від неповнозначних, які мають здатність до зміни лексико-граматичного значення. Тільки за умови якнайбільшого розгляду різних текстів із репрезентативними формами щодо зміни значень залежно від контексту, можна сформувати в іноземців "чуття" мови, уміння правильного наголошування. У майбутньому слід розвивати напрацювання науковців з української акцентології, вносячи уточнення (на основі спостережень) та виокремлюючи нові групи, наголос у яких формується за аналогією до вже встановлених закономірностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоштан А. П. Про наголос іменників. *Питання мовної культури*. К., 1967. Вип. I. С. 29–34.
2. Булаховський Л. А. Український літературний наголос (характеристика норми). Київ-Львів: Рад. школа, 1947. 54 с.
3. Погрібний М. І. Орфоепічний словник. К.: Рад. школа, 1984. 629 с.
4. Радченко А. Основи наукового вивчення наголосу української мови. *Doiă decenii de la înființarea specializării Limba și literatura ucraineană la Facultatea de Litere – Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca*. 2020. P. 138–149.
5. Молодід Т. К. Наголос займенників та слів займенникового походження [Електронний ресурс]. *Культура мови на щодень*. URL: <http://kulturamovuy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine4-15.pdf>
6. Синявський О. Норми української літературної мови [Електронний ресурс]. Львів: Укр. вид-во, 1941. 363 с. URL: <https://r2u.org.ua/guides/sunyavsky/zmist>
7. Старицька-Черняхівська Л. М. Драматичні твори. Проза. Поезія. Мемуари. Вступ, стаття, упорядкув. та приміт. Ю. М. Хорунжого. К.: Наук, думка, 2000. 848 с.
8. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко та ін. К.: Знання, 2010. 270 с.

REFERENCES

1. Biloshtan A. P. Pro naholos imennykiv. Pytannia movnoi kultury. K., 1967. Vyp. I. S. 29–34.
2. Bulakhovskyi L. A. Ukrainskyi literaturnyi naholos (kharakterystyka normy). Kyiv-Lviv: Rad. shkola, 1947. 54 s.
3. Pohribnyi M. I. Orfoepichnyi slovnyk. Kyiv: Rad. shkola, 1984. 629 s.

4. Radchenko A. Osnovy naukovooho vyvchennia naholosu ukrainskoi movy. Două decenii de la înființarea specializării Limba și literatura ucraineană la Facultatea de Litere – Universitatea Babeș–Bolyai din Cluj-Napoca. 2020. P. 138–149.

5. Molodid T. K. Naholos zaimennykiv ta sliv zaimennykovooho pokhodzhennia [Elektronnyi resurs]. *Kultura movy na shchoden*. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine4-15.pdf>

6. Syniavskiy O. Normy ukrainskoi literaturnoi movy [Elektronnyi resurs]. Lviv: Ukr. vyd-vo, 1941. 363 c. URL: <https://r2u.org.ua/guides/syniavsky/zmist>

7. Starytska-Cherniakhivska L. M. Dramatychni tvory. Proza. Poeziia. Memuary. Vstup, stattia, uporiadkuv. ta prymit. Yu. M. Khorunzhoho. K.: Nauk, dumka, 2000. 848 s.

8. Suchasna ukrainska literaturna mova: Leksykologhiia. Fonetyka: pidruchnyk. A. K. Moisiienko, O. V. Bas-Kononenko, V. V. Bondarenko ta in. K.: Znannia, 2010. 270 s.

Стаття надійшла до редколегії 20.12.23

Oleksandra Kasianova, PhD (Philol.), Assist.

ORCID: 0000-0002-4351-412X

e-mail: kasianova.oleksandra@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LEARNING UKRAINIAN ACCENT BY FOREIGNS

(on the example of the story "Why" by Liudmyla Starytska-Cherniakhivska)

This article is focused on the rules for stressing words in Ukrainian language. All stress tendencies of Ukrainian words are given by parts of speech. The article gathers the work of scientists who are mastering the Ukrainian accentual system. To demonstrate the rules of Ukrainian accent and the difficulty of determining the accent depending on the meaning of words for a foreign audience, we could take the story "Why" by Liudmyla Starytska-Cherniakhivska, whose work demonstrates a high level of culture of written speech and deserves consideration in the Ukrainian philology curriculum for foreigners, demonstrating the beauty and the power of the Ukrainian word, the philosophy of the heart and freedom of our people.

The Ukrainian accentuation system is based on the Middle Transdnieper dialects in the South-East dialect, which have become accepted in Ukrainian literature. To study the Ukrainian accent effectively, it's essential to outline the general regularities of the accent system for foreign speakers at the beginning stage. They need to explain that there is a literary standard to which we strive and whose rules we try to adhere to, and there are dialect features that sometimes differ from the literary norm and become identifiers of the speaker's belonging to a certain social or dialect group. It is also important to teach the stress system of the

Ukrainian language, analyzing as many texts as possible to distinguish between different lexical and grammatical forms, the forms of which are identified by stress.

In addition, a foreigner should be aware that the normalization of the Ukrainian literary accent is ongoing, which is connected with the existence of parallel variants of the accentuation of words and the presence in everyday linguistic practice of developed and fixed national variants – doublets, which blur the accent system, because they do not show a tendency to distinguish meaning words, but only "encumber".

Keywords: *accent, accent system, accent problems, Ukrainian language, foreign, variant, accentology.*